

Vào giữa thế kỷ 20, người Mỹ vẫn còn là biểu tượng của sắc da màu. Sự tồn tại của các tiểu bang miền Nam nước Mỹ, những người công cộng đều được phân định rõ ràng theo ranh giới nào cho người da đen được phép bước qua. Các công xá, quán xá cho taxi buýt.... Những người còn yếu thế những người bị bắt buộc tính mệnh của họ: "Chỉ những người da đen và chó vào". Luật Mỹ bấy giờ quy định người tiểu bang còn quy rõ rằng người da đen không được làm việc công việc như là chủ nhân, không được công việc mà tại khu vực như là chủ nhân, và có biện pháp phân biệt như là người da đen trên mặt phố người tiểu bang chuyển công cộng. Tình trạng này đã kéo dài từ thế kỷ 20, và cả hai phía màu da đã chấp nhận như một sinh hoạt "bình thường".

Cho tới ngày 1 tháng 12 năm 1955, bà Rosa Parks, 42 tuổi, người da đen làm nghề thợ may, người tiểu bang Montgomery thuộc tiểu bang Alabama, quyết không chịu nhường ghế đang ngồi trên xe buýt cho một người đàn ông da trắng. Bà bị bắt giữ và bị phạt 14 USD.

Trước đó đã từng có 2 người da đen đi xe buýt ở Alabama bị phạt vì họ không nhường ghế cho người da trắng, nhưng bà Rosa Parks là người đầu tiên dám thách thức những bộ luật phân biệt chủng tộc tại Alabama lên tới Tòa Cao Pháp Viện cấp liên bang. Được lòng chính, theo lời bà kể lại, là vì bà tin rằng mọi người đều có quyền được đối xử bình đẳng nhau, và bà cho rằng đã phải chịu đựng tình trạng bất công đó quá lâu.

Phong trào tẩy chay công cộng người da đen ở thành phố này là tẩy chay hàng loạt chuyên chở công cộng suốt 381 ngày, theo lời kêu gọi của Mục sư Martin Luther King Junior. Các phong trào đấu tranh bắt buộc đòi hỏi bãi bỏ sắc lệnh da màu từ đó nổi lên khắp nước Mỹ, và tiếp theo sau cùng là quyết định bình đẳng của mọi công dân Mỹ ngày nay, sau khi các đấu thủ vĩ đại nhất của Tòa Cao Pháp Viện Hoa Kỳ lên tiếng. Từ đó, bà Rosa Parks được vinh danh là Bà Mẹ Của Đấu Tranh Nhân Quyền nước Mỹ.

Kể từ khi tồn tại cho đến nay nước Mỹ là vậy, nhưng để được vậy cũng không phải dễ dàng: Suốt thời gian hơn 300 ngày đó, khi chấp nhận tham gia cuộc đấu tranh bất hợp tác, tẩy chay không sự đồng thuận của công cộng đó, thì những gia đình người da đen vẫn đã nghèo khổ càng thêm khó khăn. Những chủ nhân đã hăm dọa đuổi việc, gây khó khăn, và liên tục tạo ra muôn vàn áp lực lên thợ thuyền, công nhân da đen nếu họ không tuân công việc đúng giờ; hoặc để một ngày làm việc (do không được tiền để đi đến chỗ làm bằng phương tiện di chuyển khác, nên phải xin nghỉ làm v.v....). Những người, gồm cả những người cao tuổi, đã phải thức tới 3, 4 giờ sáng để đi đến chỗ làm cho kịp giờ, và những đôi chân đã bắt đầu tê mỏi vì phơi nắng, sương tuyết suốt những tháng trời ròn rã quyết tâm đi bộ. Việc đi chợ phải xách nặng lên đi bộ xa, đi đến bệnh xá, các buổi họp v.v.... đều dùng chính đôi chân mà giữ gìn quyết trong những tháng ngày nhàn là những bất

tiền và tiền kém th&i giá. Trong khi ph&ng tiền thu&n l&i h&n thì lúc nào cũng & ngay s&n tr& c&a thôi thúc ch& đón, nh&ng h& đã h& quy&t tâm, nh&t đ&nh không dùng.

Ch&a k&, nh&u gia đình ng& i da đen đã m&t vì c vì nhà & quá xa không th& đi b& đ&c, nh&ng trong s& nghèo khó c&c kh& h&n lúc b&y giá c&a lũ con cái nheo nh&c, ng& i da đen đã ý th&c r&t rõ, là dù gia đình h& có ph&i gánh ch&u cam kh& tr&c m&t c&a quy&t đ&nh đ&ng lên đ&u tranh b&t b&o đ&ng cho quy&n l&i c&a c& s&c dân mình, thì k&t qu& th&ng l&i cu&i cùng cũng là vì chính t&ng lai lâu dài c&a th& h& con cháu h& mai sau!!!

Do đó, vì c đ&ng lên vì l& ph&i và đ&u tranh cho công lý lúc nào cũng có nh&ng m&t mát, thi&t th&i tr&c m&t, nh&ng sau m&t th&i gian, s& quy&t tâm h&p qu&n c&a dân chúng s& mang l&i nh&ng tác đ&ng chuy&n đ&i c& l&ch s& m&t dân t&c. N&c M& không nh&ng đã công nh&n quy&n bình đ&ng c&a m&i s&c dân, đ&u này còn đ&c ghi rõ vào các b& lu&t nghiêm c&m t&i k& th&, và đ&c bi&t là ngay trong h&c đ&ng, các th& h& tr& t& cu&i th&p niên 50 t&i nay đã đ&c giáo đ&c t&t v& vì c đ&i x& bình đ&ng v&i các b&n đ&ng l&a, tr&c khi ra giao t& ngoài xã h&i.

Cách đây v&a tròn 3 năm, bà Rosa Parks qua đ&i vào ngày 24 tháng 10 năm 2005, trong lúc ti&u bang Alabama đang chu&n b& k& ni&m 50 năm m&t l&i t& ch&i khi&n c& l&ch s& và văn hóa n&c M& sang trang.

Chuy&n k& v& bà Rosa Parks đ&c vi&t thành nh&u quy&n sách, n&i ti&ng nh&t là quy&n "S&c M&nh Th&m L&ng: Ni&m Tin, Hy V&ng và Trái Tim c&a m&t ph& n& đã làm thay đ&i m&t Qu&c Gia". Cho đ&n cu&i đ&i, bà v&n tin r&ng s&c m&nh đó không ch& đ&n t& m&t l&i kiên quy&t ch&i t&, mà còn đ&n t& s& h&ng &ng c&a qu&n chúng tr&c l& ph&i.

Đây là m&t g&ng sáng cho nhân lo&i nói chung và cho ng& i Vi&t nói riêng.

Kh&i đ&u t& n& l&c ch&m đ&t qu&c n&n c&ng quy&n và tham nh&ng, Vi&t Nam c&n giống gi& nh&ng l&i ch&i t& vì l& ph&i, và s& h&ng &ng c&a qu&n chúng nhân dân sau đó, cũng vì công b&ng và l& ph&i, v& quy&n làm ng& i.